Nationaal Programma RES Regionale Energie Strategie

Stilvallen groei van duurzame energie op land zet rem op lokale ontwikkelingen

Het realiseren van wind- en zonprojecten op land valt stil. Dat is zorgelijk, want we hebben die duurzame elektriciteit hard nodig – voor nieuwe woningen, bedrijventerreinen en elektrisch vervoer. In de 30 regio's die werken aan de Regionale Energiestrategie zoeken overheden, netbeheerders, inwoners en bedrijven naar oplossingen. Ze proberen opwek, opslag en het besparen van energie steeds beter met elkaar te verbinden. Maar dat lukt alleen met andere regels en voldoende financiële prikkels.

Opwek met zon en wind stagneert

Het doel uit het Klimaatakkoord – minstens 35 TWh duurzame elektriciteit op land in 2030 – is vol in zicht. Maar het hogere streefdoel van 55 TWh verdwijnt steeds verder uit beeld. In veel regio's valt het realiseren van wind- en zonprojecten stil, zelfs in gebieden die vooropliepen. Oorzaken zijn onder andere het uitblijven van de landelijke milieuregels voor windenergie en onzekerheid voor investeerders. Ook provinciale regels voor zonnepanelen op land, soms strenger dan de landelijke interbestuurlijke afspraken, bemoeilijken het vinden van locaties. Daarnaast leiden zorgen uit de samenleving en desinformatie voor het vertragen of stopzetten van plannen.

Regio's blijven ambitieus

Veel regio's houden hun doelen overeind maar geven aan dat een deel na 2030 gerealiseerd wordt. Ze weten uit de praktijk dat duurzame en betaalbare energie nodig is voor woningbouw, bedrijvigheid en vervoer. Enkele provincies pakken vanuit een gevoel van urgentie hun formele rol en verantwoordelijkheid. Dat leidt tot versnelling, maar ook tot spanning tussen overheden onderling of tussen overheid en samenleving. Om door te kunnen gaan met de uitvoering stellen lokale overheden eigen milieunormen voor windturbines op en zoeken ruimte voor zonne-energie op daken of andere objecten. Daarnaast groeit de aandacht voor de kwaliteit van het landschap en de natuur rondom wind- en zonneparken.

Van alleen opwek naar samenhangend energiesysteem

Regio's kijken steeds meer naar het energiesysteem als geheel. Daarbij krijgt onder andere warmte als vorm van duurzame energie meer aandacht, mede door het concreet worden van de gemeentelijke warmteplannen. Op steeds meer plekken wordt gewerkt aan energiehubs en aan slimme combinaties van opwek, warmte, opslag, infrastructuur en besparing. Met behulp van data brengen regio's vraag en aanbod beter in beeld. Daarbij wordt een koppeling gelegd met de ruimte die die nodig is voor het energiesysteem. Door deze werkwijze is er, ondanks netcongestie, soms meer mogelijk dan gedacht. En ontstaan kansen voor lokaal geproduceerde energie, tegen een betaalbare en stabiele prijzen.

Perspectief en juiste (financiële) prikkels nodig

De nieuwe Wet Collectieve Warmtevoorzieningen en de nieuwe Energiewet zorgen voor nieuwe kaders en maken onder meer het delen van energie makkelijker. Maar om lokale en slimme oplossingen écht te laten werken, zijn ook lokaal capaciteit en kennis, andere regels en bijvoorbeeld het belonen van kortere transportafstanden van energie nodig. Afstemming en ruimte voor het samenspel tussen overheid, netbeheerders, bedrijfsleven en gemeenschappen is van groot belang. Regio's vragen daarbij om een duidelijke koers van het rijk. Waar en wanneer komt welke vorm van duurzame energie en infrastructuur beschikbaar en hoeveel ruimte is er voor maatwerk? Want een duurzaam en betaalbaar energiesysteem is niet alleen nodig voor wonen en werken, maar inmiddels ook voor onze onafhankelijkheid en weerbaarheid.

Achtergrond

Meer informatie bij Nicky Struijker Boudier, n.boudier@npres.nl of 06-15062601

Bijlagen:

Foto juli 2025

Het Nationaal Programma RES ondersteunt de 30 regio's bij het maken en uitvoeren van hun Regionale Energiestrategie. NP RES geeft twee keer per jaar een blik op waar de 30 RES-regio's staan op weg naar 2030. Deze stand van zaken (de Foto van juli 2025) is gebaseerd op informatie van de regio's en gesprekken met de regio's.

Decentrale overheden vormden 30 regio's die in 2021 hun eerste Regionale Energiestrategie (RES) maakten. Gemeenten, provincies en waterschappen werken in de regio's samen met inwoners, maatschappelijke partijen, energiecoöperaties, netbeheerders en het rijk. Primaire focus is het realiseren van hernieuwbare energie op land en het zoeken naar duurzame warmtebronnen als alternatief voor het aardgas waarmee huizen en gebouwen verwarmd worden. Het werken aan de RES vloeit voort uit het Klimaatakkoord. Het is één van de maatregelen. De hele opgave reikt tot 2030 en uiteindelijk tot 2050.